

Het voordeel van de twijfel 1

Dogmatisme versus scepticisme

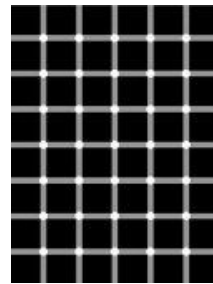
Zekerheden

- Zijn er dingen waar je in gelooft, maar die je ook kunt betwijfelen?
- Zijn er zaken waar je niet aan twijfelt?
- Zijn er zaken waar je niet aan **kunt** twijfelen?
 - Zo ja, waarom niet?

Waar komt onze kennis vandaan?

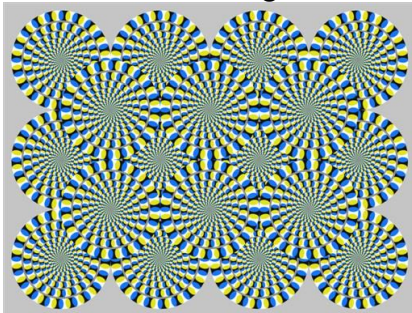
- Waarneming (Zie ook: [Gezichtsbedrog](#))
- Lessen van ouders en leraren
- Eigen overdenkingen

Waarnemingen 1

Tel de zwarte bolletjes

Waarnemingen 2

Wat beweegt er hier?

Hoe komen leraren aan hun wijsheid?

- Ze hebben het ook maar van **hun** leraren
- Maar:
 - Jaar 0: ontrouwe vrouwen worden gestenigd
 - Middeleeuwen: zon draait om de aarde
 - Renaissance: heksen worden verbrand
 - 19e eeuw: vrouw is onderdanig aan de man
- De wereld verandert

Eigen overdenkingen

- Als je linksaf wilt op de fiets, welke kant draai je het stuur dan op?
- Koop je nooit iets waar je geen behoefte aan hebt?
- Als iedereen het zegt, dan moet er toch wel iets van waar zijn?
- Waarom stop je niet met roken / drinken / te weinig bewegen?

Weten is geloven

- Plato: "Kennis is gerechtvaardigd waar geloof"
- Is er iets wat je zeker kunt weten (dus geen geloof)?
- Als je niets zeker kunt weten, hoe moet je dan je leven inrichten?

Zoeken naar zekerheden

- René Descartes: is er iets waar je niet aan kunt twijfelen?
 - Zintuigen kunnen je bedriegen
 - Je kunt last krijgen van hallucinaties
 - Hoe weet je of je droomt of niet?
 - Is het uitgesloten dat krachten van buitenaf je geest beïnvloeden?

Twijfelexperiment

- Je weet dat je twijfelt
- Twijfelen is denken
- Als er gedacht wordt, moet er iets zijn wat denkt
- → Cogito ergo sum (ik denk, dus ik besta)
- Welke zekerheden kan ik hieruit afleiden?

Rationalisme versus empirisme

- Rationalisme: redeneervermogen levert betrouwbare kennis
 - Vaste basis om op voort te bouwen
 - Logica om afleidingen te doen
- Empirisme: alle kennis komt via de zintuigen
 - Dus: kennis is persoonlijk en onbetrouwbaar
 - David Hume: Rede is slaaf van de passie

Oefening 1

- Neem een vraag, bijvoorbeeld: "Waarom volg je deze workshop?"
- Stel bij het antwoord nieuwe vragen
- Doe dat ook bij ieder nieuw antwoord
- Waar kom je uiteindelijk op uit?

Rede en gevoel

- In hoeverre kun je op je gevoel vertrouwen?
 - Wishful thinking
 - Cognitieve dissonantie
- In hoeverre kun je op de rede vertrouwen?
 - Post hoc, ergo propter hoc
 - Zwarte zwanen
 - Paradoxen

Waarop moet je je baseren?

- Het enige waar je van uit kunt gaan, is wat je zintuigen je vertellen
- Maar is dat voldoende?
- Kunnen we zonder interpretaties?
- Zo nee, waarop baseren we die?
- Hoe komen we aan onze abstracte begrippen?

Oefening 2

- Beschrijf de volgende begrippen enkel door middel van zintuiglijke indrukken (kleur, vorm, geur, smaak, tastindruk)
 - een tros druiven
 - een kokosnoot
 - een diamant
 - een hagelbui
 - het vooronder van een 17e-eeuws koopvaardijship

Manieren van denken

- Waar komen de begrippen die wij gebruiken vandaan?
 - Er zijn talen zonder telwoorden
 - Er zijn talen met namen voor kleuren die wij niet kennen
 - Hoe vertaal je 'gezellig', 'bijltjesdag' en 'geuzennaam' in het Engels?
 - Hoe vertaal je 'karoshi' (Japans) in het Nederlands?

Oefening 3

- Hoe zijn de volgende wijsheden te verenigen?
 - Wat de boer niet kent, dat eet hij niet / Wat je ver haait, is lekker
 - De morgenstond heeft goud in de mond / Vroege vogeltjes zijn voor de poes.
 - Kinderen en dronken mensen spreken de waarheid / Als de wijn is in de man is de wijsheid in de kan.
 - Stel niet uit tot morgen wat je vandaag kunt doen / Haastige spoed is zelden goed.
 - Je moet de vuile was niet buiten hangen / Je moet van je hart geen moordkuil maken.
 - De geschiedenis herhaalt zich / Geen twee gebeurtenissen zijn aan elkaar gelijk.
 - Homo homini lupus est / De mens is een sociaal wezen.
 - Ik besta uit atomen en atomen gedragen zich volgens strikte wetten / Ik heb een vrije wil.

Manier van leven

- Als je aan alles zou kunnen twijfelen, hoe moet je dan leven?
 - Albert Camus: waarom maak je jezelf niet van kant?
- Heb je zekerheden nodig?
 - Ook in Auschwitz waren er positief denkende mensen
- Hoe gaan dieren om met onzekerheden?
- Hoe gaan mensen om met de zekerheid van overlijden?

Mag je twijfelen?

- Er zijn onzekerheden
- Er zijn tegenstrijdigheden
- Zonder twijfel geen nieuwe inzichten
- Dus: twijfelen mag niet alleen, twijfelen moet
- De vraag is alleen: wat doet twijfel met jou?